

HUGO

DE GROOT

LESBRIEF VOOR DE ONDERBOUW VOORTGEZET ONDERWIJS

KEN JIJ HET VERHAAL VAN DE ONTSNAPPING VAN HUGO DE GROOT IN EEN BOEKENKIST?

De kans is groot dat je hier wel eens van gehoord hebt. Maar weet je ook wie deze Hugo was? Waar en wanneer hij gevangen zat? En waarom? En wat dat nu nog met jou te maken heeft? En hoe denk jij over de vragen die hij stelde?

WIE WAS HUGO DE GROOT?

Hugo de Groot werd geboren in Delft in 1583. Zijn vader was burgemeester van Delft. Hij leefde in de tijd van de Nederlandse Opstand, ook wel bekend als de Tachtigjarige Oorlog (1568 -1648).

Hij was hoogbegaafd en ging op elfjarige leeftijd al klassieke letteren, filosofie en recht studeren aan de universiteit in Leiden. Toen hij zestien was, ging hij werken als advocaat in Den Haag. In 1608 trouwde hij met Maria van Reigersberch en samen kregen ze een groot gezin.

Hugo had op jonge leeftijd al contact met belangrijke staatslieden en geleerden. Hij dacht na over allerlei juridische zaken en schreef daar boeken over.

In 1613 verhuisde Hugo met zijn gezin van Den Haag naar Rotterdam. Daar werd hij pensionaris, een goed betaalde baan. Als pensionaris adviseerde hij het stadsbestuur in belangrijke zaken. Ook werd hij juridisch raadgever van Johan van Oldenbarnevelt.

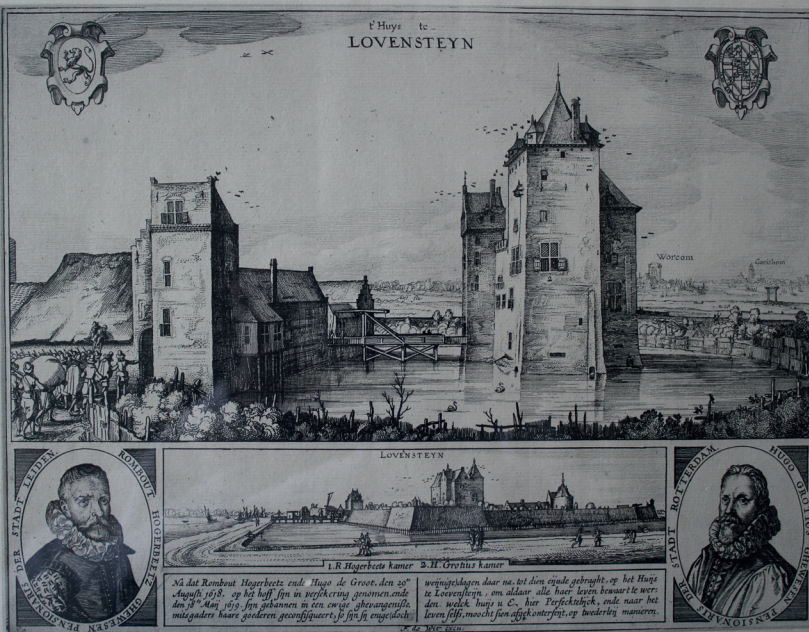
Van Oldenbarnevelt bestuurde samen met prins Maurits van Oranje het land. Van Oldenbarnevelt

was verantwoordelijk voor alle staatszaken binnen de Republiek. Prins Maurits was verantwoordelijk voor de militaire zaken. Hij was de kapitein-generaal van het Staatse leger. Een belangrijke functie tijdens de Nederlandse Opstand. In deze periode werd er gestreden voor geloofsvrijheid en politieke rechten.

In 1609 kwam er een wapenstilstand, waardoor de strijd tegen de Spaanse overheerser tijdelijk weg viel. In deze vreedstijd kwamen interne problemen in de protestantse kerk naar buiten. Kerkgeleerden maakten ruzie over een aantal geloofsvraagstukken en deze ruzie breidde zich uit onder de bevolking. Ook politieke leiders gingen zich er mee bemoeien.

WAAROM WERD HUGO GEVANGENGEZET?

Hugo de Groot kwam in deze geloofsruzie, samen met Johan van Oldenbarnevelt, tegenover prins Maurits te staan. Ook op politiek vlak kwamen er steeds meer verschillen tussen hen. In 1618 greep prins Maurits de macht. Hij liet zijn tegenstanders opsluiten in Den Haag. Van Oldenbarnevelt werd onthoofd en Hugo kreeg levenslang. Hij werd gevangengezet op Loevestein. Hierdoor werd Loevestein de staatsgevangenis van de Republiek: een plek waar politiek gevangenen, andersdenkenden en krijgsgevangenen werden opgesloten.

HOE KON HUGO ONTSNAPPEN EN WAT GEBEURDE ER DAARNA?

Hugo zat bijna twee jaar gevangen op Loevestein. Tot zijn vrouw Maria het briljante plan bedacht voor de ontsnapping van Hugo. Hij verstopte zich in een lege boekenkist en werd door bewakers het slot uitgedragen en op een bootje naar Gorinchem gevaren. Daar kon hij uit de kist klimmen en verkleed als metselaar vluchtte hij vervolgens naar Parijs. Zijn vrouw en kinderen werden kort daarna vrijgelaten en volgden hem naar Frankrijk.

Hugo sprak vloeiend Frans en zijn contacten met staatslieden en geleerden kwamen hem goed van pas. Hugo was een harde werker, want hij bestudeerde en schreef in Frankrijk ook veel boeken. Hij schreef er onder andere aan zijn beroemde boek: 'Over het recht van oorlog en vrede'. In het Latijn heet dit boek 'De Jure Belli ac Pacis'.

In 1635 stond in een Franse krant dat Hugo als 'een van de geleerdste mannen van zijn tijd' als ambassadeur voor Zweden aan het Franse hof werkte. Tijdens een terugreis vanuit Zweden in 1645 kwam het schip in een zware storm vast te zitten in het zand. Hugo kon nog aan land komen, maar overleed later aan een longontsteking. Hugo werd bijgezet in de grafkelder van de Nieuwe Kerk in Delft. Zijn praalgraf is daar nog steeds te bezoeken.

WAT HEEFT HUGO DE GROOT MET MIJ TE MAKEN?

Ook al leefde hij meer dan 400 jaar geleden, Hugo de Groot is nog steeds wereldberoemd. Zijn ideeën worden over de hele wereld gebruikt. Hieronder vind je een aantal vragen die Hugo zichzelf stelde en waar hij boeken over schreef. Je zult zien dat het hele actuele vragen zijn, waar je nog steeds over na kunt denken.

MAG JE GELOVEN WAT JE WILT?

In Nederland heb je de mogelijkheid om je eigen overtuigingen te vormen. Je bent hier vrij om te geloven wat je wilt, te denken wat je wilt en je te uiten op jouw manier. Onderling begrip en verdraagzaamheid passen daar ook bij.

Hugo vond gewetensvrijheid belangrijk. In zijn tijd wilden de inwoners en bestuurders van de Nederlanden niet door de Spaanse koning geregeerd worden. Van Philips II mochten ze alleen katholiek zijn, maar de mensen wilden vooral hun eigen geloof kiezen en deze keuzevrijheid verdedigen.

Hugo was een gelovige man, maar hij was van mening dat geloven een privézaak was. Hij had een moderne visie op het geloof. Hugo vond dat niemand opgepakt mocht worden vanwege zijn geloof of opvattingen, maar hij werd zelf wel bestraft omdat zijn mening botste met die van prins Maurits. Tegenwoordig hebben we in ons land vrijheid van meningsuiting, maar die was er dus niet altijd.

WAT VIND JIJ EIGENLIJK? MAG JIJ GELOVEN WAT JE WILT? EN GELDT DAT OOK VOOR ANDEREN?

VAN WIE IS DE ZEE?

Kun je een zee of oceaan zien als eigendom?

Hugo vond van niet. Volgens hem kun je de zee of het luchtruim niet bezetten zoals dat met land mogelijk is.

Hugo ging hierover nadenken en schrijven door een opdracht die hij kreeg van de VOC (Verenigde Oost-Indische Compagnie). In 1603 kaapte de kapitein van een VOC-schip een Portugees handelsschip in de Straat van Malakka. Dit schip werd meegenomen naar Amsterdam. Bij terugkomst bleken het schip en de lading van porselein, zilver en zijde meer dan drie miljoen gulden waard te zijn.

Niet iedereen bij de VOC was blij met deze verovering. Een aantal mensen vroeg zich af of dit piraterij was of een toegestane actie omdat het oorlog was. Daarom werd de jonge jurist Hugo gevraagd een betoog te schrijven over deze actie. Er moest een legitieme basis komen, want de winst die de VOC binnenbracht was ook nodig om de oorlog te kunnen betalen. De VOC was behalve een bedrijf dat winst moest maken immers ook een oorlogsinstrument. Hugo de Groot boog zich over de kwestie en legitimeerde deze buitneming. Hij schreef er een boek over. Eén hoofdstuk uit dit boek is ook apart gepubliceerd onder de titel Mare Liberum.

Waarom is dat boek van meer dan 400 jaar oud nog steeds belangrijk?

Het principe dat de zee van iedereen is, geldt nog steeds. Hugo werd met dit boek de grondlegger van het zeerecht. Tegenwoordig leidt die vrijheid van de zee tot allerlei problemen die in de zeventiende eeuw ondenkbaar waren. Denk aan vervuiling en overbevissing. Ook buigen rechtsgeleerden zich nu over de vraag of de regels die Hugo heeft opgesteld voor de zee ook gelden voor het heelal en de ruimtevaart.

ALS DE ZEE VAN IEDEREEN IS, WIE IS DAN VERANTWOORDELIJK VOOR DE ZEE EN ALLES WAT ERIN LEEFT? EN HOE ZIT DAT MET DE RUIMTE? IS DIE VAN IEDEREEN?

BESTAAT EEN RECHTVAARDIGE OORLOG?

Het beroemdste boek van Hugo de Groot gaat over oorlog en vrede. Dit is het begin geweest van het huidige volkenrecht of Internationaal Recht. Zijn doel was het bereiken van duurzame vrede. Een ideaal dat vandaag de dag nog steeds actueel is. Hugo maakte in zijn boek een begin met het beschrijven van individuele rechten. Volgens Hugo heeft iedereen recht op eigen leven en persoonlijk eigendom. Daarbij is het wel belangrijk dat je de eigendommen van een ander respecteert. Hugo vond dat deze regels ook golden voor vorsten en staten. Bij overtredingen door staten mocht er oorlog gevoerd worden, maar alleen als het niet op een vreedzame manier kon worden opgelost. En bij het voeren van oorlog golden er regels, zoals: gebruik niet meer geweld dan nodig is en zorg dat onschuldige burgers er niet onnodig bij betrokken worden.

De individuele rechten die Hugo beschreef, vormden later een belangrijke inspiratiebron voor de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Ken je het Vredespaleis in Den Haag? Het Internationale Gerechtshof van de Verenigde Naties is hier gevestigd. Het Vredespaleis gebruikt de ideeën van Hugo de Groot om conflicten op een vreedzame manier op te lossen.

ALS JE KIJKT NAAR CONFLICTEN DIE ER NU SPELEN IN DE WERELD, HOUDEN MENSEN DAN REKENING MET DE REGELS DIE HUGO OPSTELDE? WAT VIND JIJ HIERVAN? KUN JE OP EEN RECHTVAARDIGE MANIER OORLOG VOEREN? HOE ZOU JE DAT DAN DOEN?